

Respect pentru oameni și cărți

BIBLIOTECA
PENTRU
TOȚI

Campania de Promovare a Culturii
este susținută și realizată în cooperare cu
Ministerul Culturii și Patrimoniului Național.

Colecția „Biblioteca pentru toți“ le-a oferit cititorilor români vreme de o sută de ani capodoperele literaturii române și universale, iar în 2009 s-a relansat cu gândul de a reedita titlurile clasice ale literaturii române. Îi vom reciti pe autorii ale căror opere ne-au însoțit viața și le vom lăsa de aici înainte moștenire celor dragi nouă cărțile devenirii noastre și ale devenirii lor. Un recurs cu care *Jurnalul Național* v-a obișnuit în ultimii ani de existență, recursul la România, care de acum va însemna un recurs la patrimoniul cultural național prin „Biblioteca pentru toți“, recurs ce va statua totodată răspândirea și păstrarea acestuia.

Marius Tucă
Jurnalul Național

V. VOICULESCU

ZAHEI ORBUL

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

re. reînălțare

V. VOICULESCU

ZAHEI ORBUL

Prefață de Roxana Sorescu

Respectiv, Ediția de față reproduce textul ediției V. Voiculescu, *Opera literară. Proza*, îngrijită de Roxana Sorescu, Editura Cartex 2000, București, 2003.

Tabel cronologic și referințe critice de Roxana Sorescu

Copyright © Andrei Voiculescu, 2010

Copyright © 2010 Editura ART, pentru prezenta ediție

JURNALUL NATIONAL

Director general
Marius Tucă

Director executiv
Sorin Stoian

Director marketing
Adriana Ioniță

Piața Presei libere nr. 1,
Corp D, etaj VIII, București, Sector 1,
tel.: 021-318 20 37, fax: 021-318 20 35
E-mail: editura.jurnalul@jurnalul.ro

GRUPUL EDITORIAL ART

Comenzi – Cartea prin poștă

C.P. 78, O.P. 32, cod 014810, sector 1, București
tel.: (021) 224.01.30, 0744.300.870, 0721.213.576;
fax: (021) 224.32.87
www.editura-art.ro

Redactor: Raluca Dincă

Tehnoredactor: Cornel Drăghia

Producție: Walter Weidle

Date despre colecția BIBLIOTECA PENTRU TOȚI:

www.jurnalul.ro; www.bibliotecapentrutoti.ro

Coordonator proiect: Ana-Maria Vulpescu

Design supracopertă:

GRIFFON & SWANS
creative services
www.griffon.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VOICULESCU, V.

Zahei Orbul / V. Voiculescu ; pref., tab. cronologic
și referințe critice: Roxana Sorescu. - București : Art, 2010

ISBN 978-973-124-445-7

I. Sorescu, Roxana (pref. ; tab. cronologic)
821.135.1-31

ZAHEI ORBUL

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

I Panteră

Spitalul se trezea în zori zguduit de vestea că peste noapte sosise „un caz” grozav. Unul care orbise, așa, din senin, la un chef, din pricina băuturii otrăvite.

Infirmiere ciufulite păraseau mai devreme cabinele clădite din cearșafuri la capetele saloanelor și purtau zvonuri târșându-și târlicii somnoroși pe mozaicul obosit dintre paturi. Bolnavii înfוליți în pături se întorceau pe o rână unul spre altul: dacă e așa, la ce să mai trăiești? Nici măcar să bei nu mai poți. Cârciumarii te otrăvesc pe banii tăi buni...

Și scuipând cu ciudă așteptau toți amănunte.

Totuși, întâmplarea avea și o întorsătură mulțumitoare. Panteră, cazul cel mai interesant de până atunci, regele bolnavilor și fala spitalului întreg, care monopoliza de ani toate îngrijirile și tot răsfațul, protejatul doctorilor și al surorilor, Panteră era dintr-odată, peste noapte, detronat. Altul îi lua locul, cu o boală nouă și mult mai rară, orbenia din rachi. Asta îi răcorea și îi răzbuna pe toți.

Panteră ajunsese nesuferit. Îngâmfat și trufit, el își făcea o glorie din boala lui și disprețuia pe toți ceilalți camarazi, ca pe niște inferiori cu care nu sta de vorbă. „Cazul” lui era o culme și el se socotea celebru...

Și pe bună dreptate: cu pielea trupului pestrițată peste tot de pete mari și mici, cafenii-negricioase ori galbene, el era o minune.

Începând de la frunte și obraji, apoi pe piept, gât și spate, trecând pe pânțe, șale și buci, peste pulpe până jos la glezne, omul era numai o bălțătură sălbatecă, ceea ce, când rămânea gol, îi da înfățișarea fiarei de la care luase și purta cu mândrie numele.

De hatârul boalei acesteia el avea oricând intrare slobodă în clinici și porțile spitalului i se deschideau largi de cum se ivea.

Respect Sosea slab și uscat ca o mortăciune, un fel de mumie tărcată abia târându-și pielea bălțată întinsă pe oase ca pe niște bețe, și intra numaidecât în tratament. Sta până ce se împiciorogea. Apoi pleca, urmărit de interesul medicilor care-l poșteau să se întoarcă. Nu-i făceau mare lucru. Îi altoiau în carne niște ghinduri scoase de la vite. Dar sâmburii ăștia tainici, ajutați și de alte leacuri, adaoase cu mâncare bună, îl înviorau pentru câteva luni. Adică îl împuterniceau să colinde vara bălcirile, unde, în pielea goală, legat la gât cu lanț la intrarea comediilor, făcea pe omul-panteră rânjind dinții la țărani holbați și la femeile spăimântate care își scuipau în sân.

Iarna se întorcea iarăși fleșcăit la baza lui, spitalul: se istovise puterea altoiului. Doctorii îi dădeau din nou damf și îl țineau toată iarna să se fâlească cu el. Îl cărau cu automobilul pe la ședințele lor medicale, îl arătau doctorilor streini, îi publicau povestea cu poza lui prin gazete, din care unele treceau hotarul.

El, hrănit, dezmiardat, huzurea singur într-o rezervă, ca un pașă, se-ntrema și se-ngrășa și din nou nu-i mai ajungea nimeni cu prăjina la nas. Nu mai sfârșea cu mofturile. Tot timpul o ținea în bâzdăcuri și toane. Nazuri la mâncare, reclamații că nu e bine îngrijit de infirmiere, obrăznicii și scandaluri cu ceilalți bolnavi, sclifoseli și gudureli ca să capete bacșișuri... Și nimeni n-avea ce-i face. Era poruncă să nu se atingă cineva de el. Care-și punea mintea cu faimosul Panteră era pierdut. Zbura numaidecât afară, oricine ar fi fost. Panteră era tabú.

Dar acum i se înfundase. Se sfârșea cu el. Infirmiera de noapte destăinuise că medicul de gardă și pe urmă toți doctorii, uimiți, spusese că orbul este „cel mai interesant caz” întâlnit până atunci. Mult mai interesant ca Panteră, care se răsuflesse, orbul trebuia oprit cu orice chip, studiat îndelung și pe toate fețele, prilej de observații, memorii prin reviste și grozav subiect de teză pentru doctorat.

Presupunerile se împliniră aidoma. Zilele și săptămânile următoare, lumea nu s-a ocupat decât de noul sosit, instalat singur în rezerva lui Panteră, mutat în salon cu ceilalți bolnavi la un loc, părăsit și uitat ca un ciuruc. Doctori, profesori, interni, externi,

Respo surori, autorități, prefect de poliție, procuror, judecători, gazetari, fotografi se perindau din ceas în ceas numai la patul orbului. Toți îl cercetau, îl întrebau, luau note, scriau. Infiriera care îngrijise de Panteră trecea acum pe lângă omul-fiară fără să se sinchisească. Ba încă îl lovea dinadins cu cotul.

După ce s-a stins vâlva și s-a astâmpărat curiozitatea științifică, s-au pornit bolnavii din celelalte săli și pavilioane în pelerinaj la colegul lor orb. Opriți până atunci să nu-l tulbure, se strecurau, pe rând, când nu era supraveghere, și-l priveau doar din ușă. Un voinic năstrușnic, lungit cu fața în sus, dormea sau se prefăcea. Nu-l încăpuse nici patul, nici rufăria spitalului. Nu intra în măsura oficială. Izmenele îi veneau doar până la genunchi. De acolo în jos picioarele îi zbucneau goale printre vergelele patului povârnit, cu tălpile amenințând spre tavan. Peste pieptul athletic cămașa plesnită se umfla zadarnic să i-l acopere. Iar brațele căzute în lături își atârnavă buturii cărnoși ieșiți din mânecile scurte până la coate și se rezemau cu palmele în pardoseala rece.

Chipul îi era învelit cu o basma, coborâtă peste ochii bandajați. Dar dedesubt se deslușea masivul gogonat al capului, pe grumazul puternic, numai coarde și mușchi.

Fusese până atunci într-o necurmată frământare. Dărmase sub el trei paturi obișnuite. Nu-l potoliseră decât cu doctorii amorteitoare. Când se trezea, își smulgea legăturile de pe pleoape, cerea rachi, se smucea să plece, răcnea să vie Stavarache cărciumarul. Apoi, spăimântat de întunericul nebiruit, bătând neștiind încotro să apuce, se împiedeca și cădea jos spumegând. Îl lăsa acolo până adormea. Atunci patru infirmieri îl urcau la loc în pat. Bolnavii îl priveau cu frică. Femeile de serviciu, dimpotrivă, nu mai puteau după el. Își făceau neconținut prilej să intre, ba cu treabă, ba de milă, și întârziu privindu-l. Îl găseau frumos, cu chipul bărbătesc tăiat prelung, cu nasul drept, puternic și bărbia cărnoasă, ușor adusă. Sub sprincenele bogate, ochii nu erau astupați, căutau mari și tragici lumina.

Nu se știa ce fel de om fusese mai înainte, dar acum era o sălbăticiune. Nu suferea pe nimeni lângă el. Refuza orice alinare și ajutor. Medicii, surorile se căzneau zadarnic să-l îmblânzească. Se spăimânta numai de bezna în care intrase. Se liniștea puțin când

Resp. îi făgăduiau să-i dea înapoi vederile. Atunci căsca ochii, îi strângea, îi freca nebunește cu pumnii și se zgâia apoi cât putea, doar o zări. Și aștepta. Așa se mai puteau apropia de el. Dar repede, deznădăjduit, iar îl apucau năvărliile, izbea medicamentele, alunga medicii, pleca orbiș, se pocnea de pereți și se prăvălea, furios pe întunericul cu care nu se putea deprinde.

Panteră asculta tot mai bosumflat despre isprăvile rivalului și nu spunea nimic. Dar toată tăcerea și supărarea lui erau un protest împotriva noului bolnav și a celor ce-i uneltiseră răsturnarea. Aștepta să-i iasă dreptatea, ca untdelemnul, deasupra. Înjura numai printre dinți și nu catadicsea să meargă cu ceilalți să caște gura la orb și să-i audă sudalmele.

Dar curiozitatea l-a biruit și până la urmă s-a înduplecat. Însă singur și pe furiș. Era după-amiază, când spitalul se odihnește... A intrat... Orbul l-a simțit de la ușă și și-a încordat auzul, ridicând ușor capul. Lui Panteră i s-a tăiat răsuflarea. Văzuse destui orbi, trăia doar printre cerșetori. Dar adâncimea durerii, arzimea nenumeririi, spăimântătorul tragic din chipul încordat, toată înfățișarea lui, voinicia-i atât de nedrept ciuntită l-au cutremurat. Și îndată un alt gând, ca un fulger, a luat locul uimirii: ăsta va fi cel mai grozav milog din câți străbat bâlciurile și împodobesc cu durerile lor pridvoarele bisericilor. Se pricepea el! O mină de aur. Trebuie pus numaidecât mâna pe el; gândul, repede închegat în plan, îl învioră mai mult decât orice altoi de ghinduri. De nu i-ar lua alții înainte. Dar avea să vegheze.

Făcu un pas. Orbul, proptit acum într-un cot, răcni atât de aspru:

– Ce vrei? și se încruntă atât de cumplit că Panteră încremeni.

Cu zănatecul ăsta se cerea plan subțire. Și se trase nesimțit înapoi.

A doua zi, se furișă iar, nevăzut de nimeni. Orbul îl întâmpină tot mânios.

– Ce vrei?

– Să te ajut, răspunse mios țărcațul, numai zâmbet, ca și când nebunul l-ar fi putut vedea.

Respect pe – Dar cine ești tu? ăști

– Un prieten, se miorlăi și mai dulce slăbănogul.

– Eu n-am prieteni, i-o întoarce orbul. Fugi de-aici.

Și ridică amenințător brațul. Dar Panteră nu se clinti.

– Ți-am adus leacul, strigă el cu semeție.

– Ce leac? se răsti bolnavul.

– Leacul tuturor boalelor, vesti Panteră și pași sigur.

Orbul se înmuiase.

– Leac? Ca să văz?

– Nu mai întreba. Întinde mâna, miroase și gustă, îl îndemnă Panteră, dar tot de departe.

Orbul se ridicase și sta neliniștit.

– Dă-l încoa. Și întinse palma.

Panteră îi puse acolo un clondir, pe care degetele bolnavului se încheștară instinctiv.

– Ce-i aici?

– Vezi și tu, răsă Panteră cu viclenie. Adică miroase, se îndreptă tot el, că nu mai vezi.

Dar pătimașul nu mai ocoli sticla pe la nas. O duse drept la gură și trase fără să se oprească, dintr-odată, pe nerăsuflăte, mai bine de un sfert.

– Ho, stai, strigă Panteră.

Și îndrăzni să-l apuce de braț. Dar uriașul, sculat în capul oaselor, se smuci și cu o mișcare de nimic îl zvârlă pe slăbănog cât colo.

– Dacă-i pe așa, nu mai viu și nu-ți mai aduc nimic, amenință el furios.

Orbul, ascultător, se opri, desprins sticla din gâtlee:

– Ba să-mi mai aduci – și răsuflă adânc. Mă, urmă el, ăsta-i basamac, nu glumă. De unde dracu' îl ai?

– L-am făcut eu anume pentru tine, cu spirt curat de aici din spital.

– Acuma mă simt și eu om, făcu ușurat orbul.

– Așa e că arde? se lăudă slăbănogul. Are pe puțin patruzeci de grade. Îl vrei mai dulce?

– Nu, mai tare.

Respect! O seninătate, o liniște neașteptată se întinse pe chipul până atunci crispat al orbului. Destinderea îi cuprinse repede tot trupul, ca să treacă apoi în suflet. Sta acum molcomit, îmbunat, gata de vorbă și prieteșug.

– Lasă-mă să mai beau, se rugă el.

– Nu se poate, îl certă Panteră. Te îmbeți și mă prinde supra-veghetoarea. Ce te faci dacă mă dă afară?

– Păi, a mai rămas în sticlă, și orbul clătina cu jind clondirul.

– Bei la noapte.

– Bine, se-nvoi. Dar îmi mai aduci?

– În fiecare zi. Sunt doar prietenul tău.

– De unde mă cunoști?

– De la Brăila. Suntem amândoi din același județ. Am lucrat împreună. Și Panteră scorni câteva minciuni.

– Bine, frate. Și bolnavul se bucură ca un copil. Da' tutun îmi aduci?

– Ți-aduc și tutun. Numa' să nu fumezi decât tot noaptea, când bei rachiu. Până dimineața mirosul se risipește.

– Vii și tu să-mi ții de urât? se rugă orbul.

– Viu, făgădui fiara. Mi-aduc pătura și mă-ntinz jos lângă tine.

– Rău e-n spital, începu bolnavul să se jeluiască. Nu-mi fac nimic. Mă țin degeaba. Numa' îmi zgâiesc ochii și se uită în ei. Aș fugi, să pot.

– Lasă că te scot eu. Și lui Panteră îi sări inima de bucurie.

– Da' unde să mă aciuez, întrebă deznădăjduit uriașul, că n-am pe nimeni?

– N-avea nicio grijă. Te iau eu la mine, spuse cu ifos tărcatul.

– Păi, ai tu unde și cu ce să mă ții?

– Berechet. Numa' să mă ascuți.

– Te ascult. Da' să mă duci la Dervent!

– Te duc. Ce-i ăla Dervent?

– Un schit. Lasă că-ți spui pe urmă, când om fugi...

Și orbul, înduplecat, supus ca un miel, se dete întreg în mâinile ispititorului, care ca dintr-un caier încâlcit toarse toată povestea omului.

Respect Orbul își mărturisise numele, Zahei, ceea ce nu vruse să spuie la nimeni. Panteră, grijuliu, îl cercetă mai întâi dacă are rude, care să-l scoată din spital și să-l ție la ele. Se liniști. Zahei n-avea neamuri, n-avea amantă, n-avea pe nimeni. Și câteva nopți în șir orbul se spovedi cu o limbuție care îl uimea pe noul prieten.

Fecior de pescar, rămăsese de mic fără părinți și crescuse muncind prin cherhanalele bălților Dunării.

– Mă, peștele te hrănește și te crește mare mai abitir decât orice alte bucate, lauda el cu jind viața-i de odinioară, trecută între ape și ostroave. Mă vezi? Eu nu mâncam decât somn și morun. Nu de ăia micii, prinși în năvoade. Mi-i alegeam eu singur și mă luptam cu ei în cârlige. Îi loveam la mir cu drugul și-i trăgeam la mal cu cangea. Tii! Ce dor mi-e de-o ciorbă de pește cu ardei. Da' ăștia n-au p-aici.

– Lasă că mănânci la mine, se lauda Panteră.

– Cu mămăligă pripită?

– Să-ți lingi deșteale, îl ațâța prietenul.

– Mă, da' să nu fie scuipici, se-ngrijora Zahei.

– Da' de unde. Bucăți ca pe picior. Și Panteră își mângâie oasele lui sfrijite.

– Știi tu, urmă orbul prins de nostalgie, că uneori, când spintecam câte un somn căzut din proaspăt, găseam o mână, un picior?...

– De om? se mira slăbănogul.

– De om, da' de ce altceva? Odată, la ghecet, am dat, în burta unuia mare cât un vițel, peste un copil întreg.

– Viu? se minuna Panteră.

– Aș, viu! Începuse să putrezească acolo în bărdanul lighioanei. Îl răpise de la scăldat. Că ăștia înghit tot, încheia cu mândrie orbul.

Panteră căsca gura la el și-l îndemna neconținut să povestească în fumul ardeiat de tutun și mirosul îmbătător de basamac.

– Și de ce ai părăsit bălțile și te-ai făcut salahor? îl iscodi Panteră.

Zahei istorisi îndelung cum, după ce smintise în bătaie la o refenea un sat întreg, trebuise să fugă la Brăila. Se țineau haită

Respon: toți după el, zi-noapte, pândindu-l să-l împuște. Altfel nu-l puteau birui.

– De câți ani ești? îl întrebă prietenul, privindu-i cu pizmă statura uriașă.

– Nu știu, nu i-am numărat, răspunse senin Zahei.

– Când ai făcut armata? Că-ți află eu socoteala.

– Păi, eu n-am tras sorții. Am fugit de recrutări și m-am tot ascuns prin ostroave. Mă cercetau uneori jandarmii. Le făceam cinste și mă lăsau în pace. Da' tu de câți ani crezi că sunt? întrebă el copilărește pe tovarăș.

– Asta îl prubului din ochi.

– N-ai mai mult ca douăzeci și cinci. Poate și mai puțin.

– Știu eu? încuviință orbul pe gânduri. Eu nu mi-am ținut nicio socoteală de viața mea.

Când a ajuns cu povestea la orbire, zănatecul a avut din nou o izbucnire de furie cu zguduirii și înclăștări ca de ducă-se pe pustii și-l înhăță pe Panteră care crezu că i-a sosit sfârșitul.

– Mă, să mă duci întâi și-ntâi la Stavarache, auzi tu, răcni el zgâlțâind pe Panteră. Vreau să-i sucesc gâtul, pe urmă să dărâm cu mâinile astea cârciuma peste el și să-i dau foc.

– Te duc, cum să nu te duc, Zahei, gâfâia din toată plăpânzenia lui slăbănogul. Da' ce ai cu mine?

– Mă, să știi că nu glumesc. Te juri? Și orbul bolovăni ochii lui bezmetici.

– Mă jur. Ce-aș avea să nu te duc? Dar dă-mi drumul, se ruga sugrumat Panteră.

– Că, să știi, dacă mă minți, te omor pe tine...

– Dar ziceai că-ntâi să te duc la Dervent, cerca să-l abată de la gândul omorului prietenul, care-și găsisese beleaua. Și-l iscodi iar: Ce e ăla?

Derventul e un schit pe malul bulgăresc al Dunării, cam în dreptul Călărașilor.

– Trecem Dunărea la Silistra, făcea orbul planul, o luăm la stânga pe mal, știu eu potecile, ne strecurăm printre majă și lozii și ajungem tocmai bine pe-nserat. Dormim acolo lângă cruce, ne citesc popii și capăt vederile.